

NOVA EXPOSICIÓ

Espais recobrats

Els nous usos del patrimoni
industrial català

Dossier de premsa

MUSEU DE LA
CIÈNCIA I DE LA
TÈCNICA
DE CATALUNYA

Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura

Fundació Antigues
Caixes Catalanes

PRESENTACIÓ.....	3
ESPAIS RECOBRATS.....	4
FUNDACIÓ ANTIGUES CAIXES CATALANES.....	12
El mNACTEC.....	13
CONTACTE.....	14

PRESENTACIÓ

L'exposició "Espais recobrats. Els nous usos del patrimoni industrial català" fa un recorregut per les intervencions de reutilització del patrimoni industrial que s'han dut a terme al llarg de les últimes dècades a Catalunya. La mostra se centra en la capacitat dels espais industrials per ser reutilitzats en un ventall d'usos molt ampli i destaca la feina feta en el camp de la recuperació del patrimoni fabril a Catalunya des dels seus inicis fins a l'actualitat.

El procés iniciat a Catalunya amb la Revolució industrial ha deixat un llegat d'edificis fabrils i d'infraestructures molt important i divers. A finals dels anys seixanta i a la dècada dels setanta del segle XX, coincidint amb l'enderroc d'alguns edificis singulars, es pren consciència de la necessitat de preservar aquest patrimoni.

L'aprofitament dels edificis del passat industrial té diversos avantatges: ajuda a comprendre el passat, dóna valor a l'arquitectura industrial, enriqueix les ciutats i és una bona alternativa al creixement urbanístic. Per aquesta raó, l'exposició reivindica els valors artístics, històrics i paisatgístics de l'arquitectura industrial i presenta exemples de reinvençió en aquest camp, com la reconversió d'antigues fàbriques en museus, escoles, biblioteques o comerços.

"Espais recobrats" presenta un repertori ampli de les formes d'abordar les intervencions de reutilització del patrimoni, que van des d'intervencions de gran transformació fins aquelles de caràcter minimalista en les quals es posa l'accent en el manteniment del paisatge industrial.

La fotografia històrica de finals del segle XIX i principis del XX té un paper rellevant al llarg de l'exposició. Aquestes imatges, fruit d'un treball de recerca en diversos arxius, permeten contemplar els edificis en el seu ús original i mostren com han canviat els contextos urbans d'aquestes edificacions.

L'exposició és un projecte de l'arquitecte Ferran Pont i de la fotògrafa Teresa Llordés i dóna continuïtat al projecte iniciat l'any 2014 amb la publicació del llibre *Espais recobrats*. Tant el llibre com l'exposició tenen com a objectiu principal la divulgació de la feina feta en el camp de la recuperació del patrimoni industrial. La mostra ha estat coproduïda per la Fundació Antiques Caixes Catalanes i el Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya (mNACTEC) i compta amb la col·laboració d'Establiments Viena.

"Espais recobrats" s'exhibirà al mNACTEC fins al 26 de març de 2017 i posteriorment es podrà visitar en altres espais culturals de Catalunya.

ESP AIS RECOBRATS

La primera part de l'exposició presenta la diversitat de construccions industrials bastides al llarg del segle XIX i XX, i els exemples pioners de reutilització d'aquestes construccions. La part més extensa de la mostra correspon al recull fotogràfic de diferents intervencions agrupades en funció del nou ús que s'ha donat a antics espais industrials. Tanca l'exposició un apartat vinculat al patrimoni industrial de la ciutat de Terrassa.

També s'hi pot veure una compilació de més de 200 intervencions vinculades al patrimoni ordenades cronològicament. D'aquestes, una part corresponen a actuacions en construccions que després d'un procés de restauració s'han integrat a l'espai públic.

L'exposició s'estructura en 16 àmbits temàtics que reflecteixen l'ampli ventall de nous usos del patrimoni industrial català.

Un model industrial divers

A part d'una potent indústria tèxtil, al llarg del segle XIX Catalunya va acollir un ventall d'instal·lacions industrials ric i divers, part del qual s'ha mantingut fins als nostres dies.

Aquesta part de l'exposició posa en context el panorama industrial de l'època, quan l'expansió de l'electricitat, el motor d'explosió i la química orgànica van permetre la creació de nous sectors productius.

Autor desconegut / Àlbum fotogràfic de Roser Lleó Feliu
Col·lecció Ramon M. Razauin Carulla

J. Palmarola / Col·lecció de fotografia Històrica de l'Ajuntament de Vic

Autor desconegut / Col·lecció Josep Mre Vilumara

La reutilització dels edificis industrials

El segon àmbit de l'exposició es dedica a la pràctica històrica de reutilitzar els materials d'edificacions antigues per a nous propòsits o d'adaptar l'edifici a una nova activitat.

A principis del segle XX ja es troben exemples de reutilització de naus industrials per a usos diferents de l'original, com ara la nau industrial que a Terrassa es converteix en un habitatge singular, la Masia Freixa.

Masia Freixa (Terrassa)/ Teresa Llordés

Un cas pioner: la reutilització de la cimentera Sanson

En aquest àmbit el visitant podrà conèixer un dels projectes pioners de recuperació del patrimoni industrial a l'Estat espanyol, la reutilització de la cimentera Sanson, entre els anys 1973 i 1975. Ubicada a Sant Just Desvern, una part del complex industrial va ser transformada per convertir-se en l'habitatge i el taller de l'arquitecte Ricard Bofill.

Cimentera Sanson / Teresa Llordés

Cimentera Sanson / Teresa Llordés

Els primers treballs de rehabilitació (1980-1992)

Als anys vuitanta, els primers esforços de recuperació del patrimoni industrial es van centrar en els edificis de major interès arquitectònic: els modernistes, noucentistes i racionalistes. L'Administració va promoure un seguit de rehabilitacions per crear equipaments culturals, incloent-hi museus, sales d'exposicions i biblioteques. També va ser molt popular la iniciativa de convertir els edificis industrials en escoles o centres cívics, com va ser el cas de la fàbrica tèxtil La Sedeta o la fàbrica de cotó Can Felipa, ambdues a Barcelona.

La Sedeta (Barcelona) / Teresa Llordés

Tallers Manyach (Terrassa) / Teresa Llordés

Fàbrica Marçet (Terrassa) /
Teresa Llordés

Can Felipa (Barcelona) /
Teresa Llordés

De la manufactura a la lectura

En aquesta part, es destaca com l'aprofitament de la llum natural de les fàbriques amb claraboies o grans finestrals va facilitar la conversió d'un gran nombre d'edificis industrials en sales de lectura. Alguns exemples d'aquest tipus de rehabilitació els trobem en la biblioteca del Vapor Vell de Sants (Barcelona) o l'Escorxador de Manresa, que actualment acull la biblioteca de la Universitat Politècnica.

Vapor Vell de Sants (Barcelona) / Teresa Llordés

Viure en una antiga fàbrica

Agafant com a exemple els *lofts* novaiorquesos, aquest àmbit presenta intervencions de transformació d'antigues naus en espais per a viure-hi, en els quals l'amplitud és un factor determinant. A les imatges següents es pot apreciar l'aspecte actual de l'antiga Fàbrica Massó i Carol, a Barcelona, i la Fàbrica Font Batallé, a Terrassa, reconvertides per allotjar-hi habitatges i oficines.

Fàbrica Massó i Carol (Barcelona) / Teresa Llordés

Fàbrica Font Batallé (Terrassa) / Teresa Llordés

Grans contenidors multifuncionals

Aquesta part de l'exposició mostra com a finals dels anys noranta del segle passat, la millora de la conjuntura econòmica va permetre iniciar projectes de recuperació d'una mida més gran, per transformar-los en grans centres culturals i esportius. D'aquesta etapa van sortir rehabilitats edificis com ara la Fàbrica Tecla Sala, a l'Hospitalet de Llobregat, o la Fàbrica Pagans, a Celrà, avui en dia adaptats a múltiples usos nous. Entrat el segle XXI, i coincidint amb l'etapa de gran creixement econòmic, altres recintes fabrils es van anar afegint a aquest procés de transformació, com ara la Fàbrica Roca Umbert de Granollers, rehabilitada entre el 2004 i 2005.

Museus, la divulgació de la memòria

La importància d'alguns edificis n'ha justificat la seva museïtzació, ja sigui per explicar els processos de fabricació o com a contenidors arquitectònics de mèrit. Per això, aquest àmbit destaca com les antigues instal·lacions, erigides en un context on es valorava tant la forma com la funció, i que el pas del temps havia anat deixant obsoletes, recuperen així l'esplendor original i esdevenen un element essencial per entendre la nostra història. Algunes exemples il·lustratius són la fàbrica llanera Can Framis de Barcelona, que actualment acull el Museu Pictòric Can Framis; la Central elèctrica "La Energía" de Sabadell, seu del Museu del Gas, i la Central Cornellà de la Societat General d'Aigües de Barcelona, a Cornellà, transformada en el Museu Agbar de les Aigües.

Central Cornellà de la Soc. Gral. d'Aigües de Barcelona (Cornellà) / Teresa Llordés

Central elèctrica "La Energía" (Sabadell) / Teresa Llordés

Can Framis (Barcelona) / Teresa Llordés

Factories de coneixement

Aquest àmbit destaca l'aposta decidida de l'administració pública per recuperar moltes fàbriques antigues i transformar-les en centres formatius, que abasten totes les etapes de la vida educativa, des de les escoles bressol fins els centres universitaris. L'escola La Nova Electra, de Terrassa, el CEIP Amadeu Vives, de Sabadell, i l'Escola de Formació Aeronàutica, a Vilanova i la Geltrú, són només alguns dels centres que poden presumir del seu passat industrial.

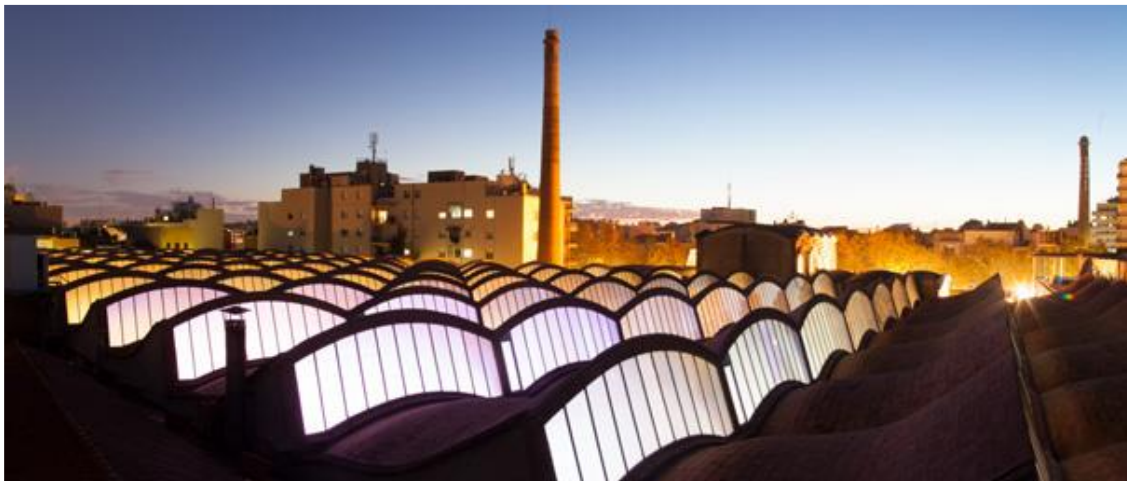
Naus de la fàbrica B d'AEG (Terrassa) / Teresa Llordés

Farinera Costa (Vic) / Teresa Llordés

La difusió del patrimoni: el sistema del mNACTEC

En aquest apartat de l'exposició es posa en valor la creació, per part del Museu Nacional de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya, d'una xarxa de 27 museus de temàtica industrial arreu de Catalunya que permeten comprendre la diversitat d'activitats industrials del nostre passat. Formen part d'aquesta xarxa museus tan diversos com ara el Museu del Ter, a Manlleu, o el Museu del Suro, a Palafrugell.

Vapor Aymerich, Amat i Jover (Terrassa) / Teresa Llordés

Del teler a l'ordinador

La terciarització creixent de la societat ha facilitat la transformació d'antigues naus situades dins els nuclis urbans en nous centres de treball: oficines, despatxos, tallers, serveis administratius, etc. A l'àmbit "Del teler a l'ordinador", el visitant podrà conèixer exemples que van des de les actuacions de mínims en què es mantenen els elements del paisatge industrial (com és el cas de la Foneria Barberí, a Olot, que ha sigut objecte d'una intervenció minimalista), fins aquelles intervencions de gran abast en les quals el patrimoni original queda en un segon pla.

Naus per gaudir de l'art

Els espais de l'arquitectura industrial són un bon escenari per a l'exposició d'obres d'art. L'harmonia de les formes crea una atmosfera de pau i tranquil·litat que facilita la reflexió i el diàleg entre les persones i l'art, fet que explica el considerable nombre de fàbriques que s'han destinat a aquesta finalitat. A la següent imatge queda retratada la Nau Gaudí de La Obrera Mataronense, una antiga nau de blanqueig de cotó dissenyada per Antoni Gaudí que avui en dia acull una sala polivalent per a la Col·lecció Bassat d'Art Contemporani.

Nau Gaudí de La Obrera Mataronense (Mataró) / Teresa Llordés

La promoció de la marca

Aquesta part de l'exposició està centrada en com la utilització del patrimoni immoble per a la promoció de la pròpia marca ha estat un recurs utilitzat per algunes empreses com les cerveseres Damm, Moritz o l'elèctrica Endesa, a part d'altres marques comercials.

Espais amb encant per a l'oci i el comerç

L'últim àmbit de l'exposició està dedicat a la tendència creixent entre restaurants i botigues d'aprofitar les característiques pròpies dels antics edificis industrials per oferir als seus clients un entorn diferent, acollidor i ple d'atractiu visual i històric per vendre el seu producte. Un cas il·lustratiu és el de l'empresa de restauració Viena, que va aprofitar les característiques arquitectòniques de l'antiga fàbrica de velluts Can Turuguet, a Castellar del Vallès, per col·locar un dels seus establiments.

Societat General d'Electricitat (Terrassa) / Teresa Llordés

Vapor Ros (Terrassa) / Teresa Llordés

Metamorfosis latents

A l'exposició els visitants tenen l'oportunitat de fer un passeig, mitjançant un vídeo de 360º, per quatre recintes fabrils de propietat municipal que esperen poder ser rehabilitats i recobrar una vida nova: La Igualadina Cotonera, 1890 (Igualada); La fàbrica de Panyos, 1826 (Manresa); Fàbrica Martí Llopart i Trenchs, 1917 (Pla de Santa Maria), i Fàbrica Can Bagaria, 1925 (Cornellà de Llobregat).

Paisatges en transició (Terrassa)

Tanca l'exposició un apartat vinculat al patrimoni industrial de la ciutat de Terrassa, en què es pot veure un vídeo fotogràfic que consta de dos apartats. El primer és un testimoni de la transformació del paisatge industrial de Terrassa a la dècada dels noranta del segle passat, quan una part molt important dels vapors del centre de la ciutat es van enderrocar per acollir nous habitatges, equipaments i espais públics. Les fotografies mostren els interiors i exteriors en diferents fases d'enderroc. En el cas de les edificacions industrials que es van preservar, es mostra el seu estat abans de ser rehabilitades.

El segon apartat recull fotografies d'edificacions de Terrassa que han canviat d'ús. En alguns casos les intervencions han estat molt importants i en d'altres s'han mantingut en un estat molt semblant a l'original.

FUNDACIÓ ANTIGUES CAIXES CATALANES

La Fundació Antigues Caixes Catalanes és la continuadora de l'obra social de l'antiga Unnim Caixa i té el seu àmbit d'actuació en tot el territori català.

Té com objectiu la realització d'iniciatives socials i culturals dirigides a promoure el progrés humà, educatiu i cultural de les persones, a partir de dos conceptes, la creativitat i la innovació com a foment dels valors tradicionals, així com un nou estil de relació, basat en la participació d'entitats, organismes i persones del territori per a cada projecte.

Actualment, convoca, amb el suport de BBVA CX, 8 premis i activitats en àmbits tan diversos com el teatre, el dibuix i la pintura, el circ, el cinema de muntanya i la música, amb l'objectiu d'ajudar a la difusió i projecció dels professionals, així com concerts i exposicions itinerants arreu de Catalunya.

EL mNACTEC

El Museu Nacional de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya (mNACTEC) és un dels tres museus nacionals reconeguts pel Parlament de Catalunya.

La missió del mNACTEC és la de difondre i promocionar el coneixement de la cultura científica, tècnica i industrial i, a la vegada, conservar, estudiar i mostrar la implantació i l'evolució dels avenços científics i tècnics a Catalunya, la seva aplicació industrial i, molt especialment, la seva implicació i incidència social.

La seu del mNACTEC està ubicada a Terrassa, en un dels edificis fabrils més emblemàtics del modernisme català i un dels més bells d'Europa: el Vapor Aymerich, Amat i Jover, antiga fàbrica tèxtil dissenyada per l'arquitecte Lluís Muncunill i construït entre 1907 i 1908.

SISTEMA TERRITORIAL mNACTEC

El mNACTEC lidera una xarxa de 28 centres museístics i patrimonials independents i singulars que expliquen els processos productius industrials al territori català

CONTACTE

**Museu Nacional de la Ciència
i de la Tècnica de Catalunya (mNACTEC)**

Rambla d'Ègara 270 Terrassa

Tel. 93 736 89 66

www.mnactec.cat

Tel. 93 763 89 63

difusio.mnactec@gencat.cat

Fundació Antigues Caixes Catalanes

Gràcia, 17 Sabadell

Tel. 937346736 / 669888316

www.fcaixescatalanes.cat

comunicacio@fcaixescatalanes.cat

@fcaixescat